

N:o 63.

Ank. till Riksd. kansli den 12 april 1904, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa lupuspatienter.

(2:a U. A.)

I en den 11 mars 1904 till Riksdagen aflåten proposition (n:o 67) har Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1905 under riksstatens sjätte hufvudtitel anvisa ett anslag af 7,000 kronor att enligt de närmare bostämmelser, Kungl. Maj:t meddelade, användas till bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa, med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten, under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommun eller annorledes bestredes det belopp, som erfordrades för patientens resa fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen ägde rum, äfvensom för hans underhåll, så länge behandlingen varade.

Åberopade statsrådsprotokollet innehåller följande anförande af chefen för civildepartementet:

»I skrifvelse den 22 maj 1903 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, 21:a punkten, har Riksdagen anhallit, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, om och under hvilka villkor statsanslag borde beviljas för underlättande af medellösa lupuspatienters

Bih. till Riksd. Prot. 1904. 4 Saml. 1 Afd. 41 Häft. (N:o 63.)

behandling vid befintliga anstalter enligt den s. k. ljusmetoden, samt till Riksdagen snarast möjligt inkomma med det förslag, hvartill förhållandena kunde föranleda.

Denna Riksdagens framställning var föranledd af två särskilda vid 1903 års riksdag väckta motioner, i hvilka sammanstående föreslagits, att Riksdagen ville för år 1904 bevilja ett anslag å 10,000 kronor att efter Kungl. Maj:ts bepröfvande användas till understöd åt medellösa lupuspatienter för deras behandling med den s. k. ljusmetoden.

Såsom skäl för berörda framställning hade motionärerna anfört följande:

Bland de senare årens icke få viktiga vinningar på sjukdomsbehandlingsens område utgjordes en af de viktigaste af lupusjukdomens behandling medelst den s. k. ljusmetoden, särskildt medelst denna methods användande på det sätt, som af Nils R. Finsen angifvits. Den vanliga formen af lupus, den s. k. lupus vulgaris, vore en särdeles svårartad, förr så godt som obotlig anedd hudsjukdom, hvilken nästan alltid uppträdde i ansiktet. Den åstadkomme förtjockningar i huden, hvilka sönderföller, och därigenom uppstode substansförluster; sjukdomen fortginge vidare i omgifningen och ned på underliggande väfnader, som också småningom sönderföller och uppstöttes. Ansiktet blefve därigenom småningom så vanställdt, att de sjuka för omgifningen blefve anskrämliga och skyddes, hvilket i högsta grad förbittrade deras lif. Sjukdomen vore kronisk och varade i årtionden. Regeln vore att, om ej döden följde af tillfälliga sjukdomar, tuberkulos i inre organ tillstötte, hvilket ändade lifvet. Sjukdomen vore, såsom år 1881 af Robert Kock bevisats, en till huden lokaliserad tuberkulos; den uppstode af tuberkelbaciller och hotade beständigt den sjukes lif genom tuberkulosens spridning till ädla inre organ.

Sjukdomens behandling hade förr varit i hög grad otillfredsställande. Den hade bestått i de sjuka partiernas aflägsnande medelst knif eller frätmedel; behandlingen hade varit högst smärtsam, emedan smittämnet redan spridit sig till den friska väfnaden i omgifningen, och den hade ej förhindrat ansiktets vanställning, emedan den nödvändigtvis varit åtföljd af stora substansförluster. Användande af Kocks tuberkulin som behandling hade varit otillfredsställande därigenom, att de sjuka samtidigt underkastats tuberkulinets farliga giftverknningar. Ljusbehandlingen — med elektriskt ljus, röntgenstrålar m. m. — vore ej förenad med dessa olägenheter. Den vore smärfri och ofarlig, och

som den redan visat utmärkta resultat, hade den hastigt vunnit allmänt erkännande.

De erkänt vackraste resultaten hade vunnits medelst Finsens metod. Den hade börjat användas år 1895, och ensamt vid Finsens institut i Köpenhamn hade till 1902 års midt mer än 800 fall behandlats och bland dessa äfven de svåraste och längst avancerade. Som af Finsens afhandling »Om Bekæmpelse af lupus vulgaris» framginge, hade i 94 procent af dessa fall tillfredsställande resultat vunnits. Metoden hade till följd däraf också vunnit sådant erkännande, att på en mängd ställen (t. ex. Paris, Lyon, London, Berlin, Petersburg, Stockholm) Finseninstitut för behandling af lupus inrättats. Resultaten vid alla dessa hade fullständigt bekräftat de i Köpenhamn vunna. Behandlingen vore smärtfri, de tidiga fallen botades, ansiktets vanställande förebyggdes och turberkulosen i huden utrotades. De längre avancerade fallen blefve högst väsentligt förbättrade och vanställningen betydligt minskad.

Man hade förr trott, att lupus varit en ganska sällsynt sjukdom; nu, sedan en tillfredsställande behandlingsmetod vunnits, hade man funnit, att den vore långt vanligare, än man kunnat ana. De människoskygga sjuka komme fram ur sina gömslen, där de dolt sig, sedan de förgäfvos pröfvat den behandling, som man förr kunnat lämna dem. Deras vanställda utseende skrämde människorna, och deras förvärfsförmåga lede därigenom svårt afbräck, äfven om de för öfrigt vore förvärfsdugliga. De vore därför i regeln fattiga, och den intill 3 månaders behandling, som ljusmetoden kräfde, mäktade de ej bekosta sig. I Danmark hade staten antagit sig dessa olyckligas sak och beviljat ett anslag af 25,000 kronor till fattiga lupuspatienters behandling medelst ljusmetod. I Danmark hyste man grundade förhoppningar att reducera den förfärliga sjukdomen till en ofarlig hudåkomma. Alla de gamla fallen kunde komma till behandling, likaså de färska nytillkomna, hvilka efter jämförelsevis kort behandling botades. Sjukdomens fullständiga utrotande kunde man naturligtvis ej påräkna, förrän tuberkulosen utrotats.

I sitt förslag till stat för år 1902 hade styrelsen för sjukhuset Sankt Görän i Stockholm hösten 1901 upptagit en summa af 4,800 kronor för inrättande å sjukhuset af en afdelning för ljusbehandling af lupus enligt Finsens metod. Efter hälsovårdsnämndens tillstyrkande hade den begärda summan af Stockholms stadsfullmäktige beviljats i december 1901. En Finsens lampa med 4 koncentratorer hade

anskaffats, och afdelningen, som omfattade två rum å den s. k. kvinnopaviljongen, hade öppnats för behandling af lupuspatienter den 6 oktober 1902.

Vid sjukhuset hade under $3\frac{1}{2}$ månader behandlats 25 patienter, däraf 13 fripatienter (från Stockholm), och 12 betalande, däraf 9 från landsorten. Resultaten hade varit särdeles tillfredsställande och öfverensstämmande med de i Köpenhamn vunna; en resumé af dem komme att i den närmaste framtiden af sjukhusets ene öfverläkare, doktor Magnus Möller, publiceras.

Fyra sköterskor vore vid afdelningen anställda mot en aflöning af 45 kronor i månaden. För hvarje patient vore nämligen under hela seansen, som omfattade $\frac{5}{4}$ timme dagligen, en sköterska behöffig. Det vore denna jämförelsevis stora sköterskepersonal, som i första rummet gjorde ljusbehandlingsmetoden kostsam. Vidare erfordrades en lampa af erforderlig ljusstyrka (60 à 70 ampère, 60 volt, d. v. s. en ljusstyrka af 30 à 40 tusen normalljus) en mycket stark elektrisk ström och stor elektricitetsåtgång. Sjukhuset producerade själf sin elektricitet medelst två dynamos och en accumulatur.

Ehuru Finsens ljusbehandling vore af så ungt datum, hade den till följd af dess utomordentligt vackra läkningsresultat mycket hastigt blifvit bekant i vida kretsar, och lupuspatienterna hade från alla håll strömmat till Köpenhamn. Äfven hos oss hade under den korta tiden af $3\frac{1}{2}$ månader många anmälningar från olika delar af landet inkommit från lupuspatienter, som önskat komma under behandling, om icke kostnaderna därför ställde sig för höga.

Af redan antydda skäl blefve omellertid kostnaderna för denna behandling rätt höga. Stockholms hälsovårdsnämnd hade bestämt dem för personer från landsorten till 80 kronor för första och 70 kronor för därpå följande behandlingsmånad. På särskild ansökan hade dock hälsovårdsnämnden dittills i hvarje fall beviljat nedsättning från och med andra behandlingsmånaden till halfva beloppet, d. v. s. 35 kronor i månaden.

Emellertid vore lupus en fattigmanssjukdom. Många af dem, som ifrigt åstundat komma under behandling, hade alldeles måst afstå därifrån af brist på medel; andra hade måst upphöra med behandlingen i förtid, emedan penningmedlen varit slut. Särskildt i dessa senare fall vore det särdeles sorgligt, att man ej hade möjlighet att få behandla patienten gratis, ty när läkningen ej finge föras till slut,

grepe sjukdomen åter omkring sig, och den öfvergående förbättringen hade varit till föga nytta.

Alldeles afstå från behandling, och detta uteslutande af ekonomiska skäl, hade 12 lupuspatienter måst göra, nämligen 3 från Småland, 3 från Uppland och hvardera 1 från Skåne, Bohuslän, Närke, Dalarne, Jämtland och Västernorrland. Af dessa 12 hade 11 varit från landskommuner, endast 1 från stadskommun.

7 lupussjuka hade visserligen rest till Stockholm och börjat behandlingen, men hade mycket ovissa utsikter att kunna skaffa medel till dess genomförande till slut. Dessa patienter vore 1 hvardera från Värmland, Småland, Skåne, Uppland, Västmanland, Västernorrland, Norrbotten; alla dessa patienter vore från landskommuner.

Kostnaderna för en lupussjuk från landsorten uppginge ungefärligen till:

resa till och från Stockholm	kr. 50
bostad och kost i 3 månader efter 2 kronor	
pr dag	» 180
behandling i 3 månader: 1:sta månaden 80	
kronor; för hvarje därpå följande (om hälso-	
vårdsnämnden så medgäfvne) 35 kronor	» 150
	<hr/>
	kr. 380,

hvilket för de tolf fattiga lupuspatienter, som anmält sig, blefve en summa af kronor 4,560.

Om man därjämte för de patienter, som redan af egna eller af kommun beviljade medel börjat behandlingen, men ej hade utsikt att kunna fortsätta den till slut, finge påräkna en hjälp af omkring 1,000 kronor, skulle totalbeloppet bli 5,560 kronor.

De lupussjukas till följd af deras lidande högst olyckliga belägenhet, deras fattigdom och däraf härflytande brist på förmåga att komma i åtnjutande af den goda och framgångsrika behandlingsmetod, nutidens vetenskap hade att erbjuda dem, syntes utgöra talande skäl för att äfven i Sverige staten toge sig an dem af dessa sjuka, som ej på annat sätt kunde erhålla hjälp till att genomgå kuren. Och dessa syntes i Sverige liksom i Danmark vara många, såsom af de meddelade siffrorna framginge, ty dels blefve kuren för landsortens sjuka dyrare till följd af resan, dels kunde ej begäras, att landsbygdens kommuner,

af hvilka många vore ekonomiskt sämre ställda än Stockholm, skulle i likhet med Stockholm bekosta sina obemedlade lupussjukas behandling.

Staten syntes i sådana fall böra träda hjälpande emellan. Till huru stort belopp detta borde äga rum syntes däremot omtvistligt. Däraf att tuberkulosen, såvidt man kände, vore lika spridd i Sverige som i Danmark, hvarför också denna tuberkulösa hudåkomma borde vara lika spridd i Sverige som i Danmark, äfvensom af de siffror på lupussjuka, som under den korta tid, Stockholms ljustitut varit tillgängligt, redan sökt erhålla bot därstädes, fastän bland de lupussjuka inom vårt land kunskapen om den nya behandlingens värde ännu vore föga spridd, syntes den slutsatsen med visshet kunna dragas, att man knappast kunde vänta sig i någon mån tillfredsställande resultat af ett anslag, om man ej upptog detta till minst 10,000 kronor. Med ett sådant anslag kunde man ej hoppas vinna ens tillnärmelsevis sådana resultat, som Danmark hade rätt att vänta sig af sitt årliga anslag på 25,000 kronor, men man kunde tillmötesgå det mest trängande behovet.

Uti sin förenämnda skrifvelse har Riksdagen för egen del anfört, att Riksdagen funnit de föreliggande motionernas syfte vara synnerligen behjärtansvärdt, men ansett sig dock böra framhålla, hurusom emot beviljande af statsanslag för ifrågavarande ändamål syntes kunna icke utan fog invändas, att omsorgen om beredande af läkarebehandling för de med lupus behäftade sjuka, där de ej kunde genom eget eller anhörigas föranstaltande erhålla nödig vård, enligt hittills följda grunder måste anses närmast åligga vederbörande kommuner och landsting. Detta oaktadt hade emellertid Riksdagen med hänsyn särskildt därtill, att de dyrbara anordningarna för lupuspatienters behandling syntes lägga hinder i vägen för beredande åt dem af lämplig vård å sjukhusen i deras hemorter, ansett frågan, huruvida staten skulle kunna under lämplig form underlätta medellösa lupuspatienters behandling enligt den s. k. ljusmetoden, böra af Riksdagen underställas Kungl. Maj:ts bedömande. Härigenom kunde nödig utredning vinnas såväl om de villkor, som borde uppställas för erhållande af statsunderstöd — i hvilket afseende Riksdagen särskildt velat framhålla, att staten icke syntes böra bevilja understöd åt patient, med mindre för dennes vård af kommun eller landsting lämnades motsvarande bidrag — som ock om det belopp, som skäligen kunde anses vara för ändamålet behöfligt.

Till följd af nådig remiss har medicinalstyrelsen uti detta ärende afgifvit underdånigt utlåtande af den 13 nästlidne januari och därvid, med öfverlämnande af ett från Stockholms stads hälsovårdsnämnd afgifvet yttrande, anført följande.

Den obehagliga och vanställande sjukdom, som benämndes »lupus vulgaris» och som förr ansågs så godt som obotlig, hade, som bekant, under senare åren börjat behandlas med synnerligen godt resultat enligt en ny metod, den så kallade ljusmetoden. Särskildt hade denna metod visat sig fördelaktig, såsom den utarbetats af den danske läkaren professorn Nils R. Finsen. I en utförlig redogörelse, som utkom i maj 1903, hade Finsen meddelat de resultat, han med sin behandlingsmetod vunnit å sitt institut i Köpenhamn i de 800 första fallen af lupus vulgaris. Af denna redogörelse framginge, att något öfver halfva antalet af de från den 26 november 1895 till den 1 oktober 1902 behandlade lupuspatienterna eller 407 blifvit fullständigt läkta; af de återstående 393 fallen hade vid slutet af den tid, redogörelsen omfattade, 193 i det närmaste varit läkta och 89 afsevärdt förbättrade. Behandlingen hade i förtid afbrutits af 71 patienter; endast hos 40, det vill säga 5 procent af de 800 fallen, hade resultatet varit otillfredsställande.

Finsens behandlingsmetod hade således redan visat utmärkta resultat, och de med lupus behäftade patienterna sökte därför också med stor ifver att få begagna sig af densamma. Emellertid vore behandlingen ganska kostsam, emedan för densamma erfordrades, utom en stor personal att sköta de sjuka, dyrbara anordningar för ljusapparater och elektrisk ströms producerande med mera. Patienterna, som oftast vore fattiga, såge sig därför ej sällan på grund af de stora kostnaderna hindrade att njuta fördelarna af den nya läkemetoden eller nödgade att i förtid afbryta behandlingen. Det hade därför — och såsom det syntes på goda skäl — ifrågasatts, att i sådana fall de sjuka skulle beredas tillfälle att behandlas enligt ljusmetoden på det allmännas bekostnad. Omsorgen om beredande af lämplig läkarvård åt de fattiga lupussjuka syntes därvid i första hand böra åligga vederbörande kommuner eller landsting; men då erforderliga anstalter för behandling enligt ljusmetoden ännu saknades i landsorten och på grund af de stora kostnaderna sannolikt endast syntes komma att anskaffas på några få ställen i vårt land, hade det föreslagits, att äfven staten borde under nuvarande förhållanden träda hjälpare emellan.

Utan exempel vore det icke heller, att statsanslag beviljats, när det gällt bekämpandet af en svår sjukdom, som de enskilda kommunerna icke mäktat med egna medel öfvervinna. Så hade fordom skett vid allmänna utbrott af den veneriska sjukdomen, till hvars förekommande och behandling Kungl. Maj:t såväl som Riksdagen vid upprepade tillfällen beviljat afsevärda anslag. Så ägde också allt fortfarande rum beträffande vården af sinnessjuka, hvilken sjukvård staten i hufvudsak öfvertagit.

I Riksdagens förenämnda skrifvelse uttalades äfven, att Riksdagen funnit syftet med förslaget, att staten skulle medelst beviljande af anslag underlätta medellösa lupuspatienters behandling enligt ljusmetoden, vara synnerligen behjärtansvärdt, ehuru Riksdagen ansett frågan därom böra underställas Kungl. Maj:ts bedömande, hvarigenom nödig utredning kunde vinnas såväl om de villkor, som borde uppställas för erhållande af statsunderstöd, som ock om det belopp, som skäligen kunde anses vara för ändamålet behöfligt. Därvid framhölls emellertid af Riksdagen, att staten icke syntes böra bevilja understöd åt någon lupussjuk, med mindre för dennes vård lämnades motsvarande bidrag af kommun eller landsting.

Medicinalstyrelsen ansåge sig för sin del kunna obetingadt instämma i dessa Riksdagens uttalanden.

På grund af att anordningarna för lupuspatienters behandling enligt Finsens metod, såsom förut framhållits, vore jämförelsevis dyrbara, hade hittills endast ett sjukhus i vårt land, nämligen det Stockholms stad tillhöriga sjukhuset S:t Göran i Stockholm, haft tillfälle att inrätta någon afdelning för ljusbehandling enligt denna metod. Patienter i landsorten, som önskade komma under behandling, måste följaktligen begifva sig till hufvudstaden för att vistas där under den långa tid, som i regel åtginge för kuren, hvilket naturligtvis blefve ekonomiskt alltför betungande för obemedlade personer, då därtill ytterligare komme den afgift, som af sjukhuset måste fordras för betäckande af de dryga kostnaderna för ljusbehandlingen. Att icke heller kommuner med små penningresurser men stora utgifter för sina fattigas underhåll och sjukvård gärna ville åtaga sig den ökade kostnad, som skulle blifva en följd af de sjukas vårdande i Stockholm, syntes vara ganska sannolikt, och utan understöd från annat håll skulle därför tvifvelsutan många lupuspatienter af brist på erforderliga medel nödgas afstå från en behandling, som säkerligen kunnat bringa fullständig bot. Med något bi-

drag af statsmedel skulle däremot mången obemedlad kunna sättas i tillfälle att komma i åtnjutande af den framgångsrika behandlingsmetod, nutidens vetenskap hade •att erbjuda de lupussjuka, liksom ock många kommuner antagligen skulle befinnas villiga att bereda sina fattiga sjuka den för dem lämpliga behandlingen och fördenskull underkasta sig den därför erforderliga, men genom statsunderstödet väsentligt minskade kostnaden. Helt och hållet syntes kommunerna nämligen icke heller i fråga om berörda patienter böra befrias från den dem åliggande allmänna skyldigheten att taga vård om sina fattiga sjuka, utan de borde, såsom äfven Riksdagen i sin skrifvelse antydt, fortfarande vidkännas skyldigheten att bekosta deras behandling, ehuru deras utgifter därför komme att väsentligt inskränkas genom det af staten beviljade bidraget.

Att uppgöra en beräkning öfver antalet sjuka, som kunde antagas komma att begagna sig af det sålunda ifrågasatta statsunderstödet, mötte nog stora vanskligheter af det skäl, att man icke ägde någon säker kännedom om förekomsten af lupusjukdomen i vårt land, delvis beroende därpå, att patienterna ofta underlåte att söka läkarhjälp för sin sjukdom. Medicinalstyrelsen hade dock försökt att i detta afseende åstadkomma en utredning genom att från lasarets- och sjukhusläkarne i landsorten infordra uppgifter angående det antal lupuspatienter, som enligt lasarets- och sjukhusjournalerna äfvensom läkarnes enskilda anteckningar veterligen vore till finnandes inom de respektive sjukvårdsområdena. Af dessa uppgifter framginge, att under senast förflutna 10 år omkring 700 lupuspatienter i landsorten sökt bot för sin sjukdom och antingen varit intagna på sjukhus eller enskildt rådfrågat sjukhusläkarne, samt att enligt approximativ beräkning 60—70 personer årligen skulle insjukna i lupus i landsorten. Naturligtvis kunde dock dessa siffror endast betraktas såsom minimala, emedan högst antagligt vore, att en del lupusfall förekommit och fortfarande funnes på landsbygden, hvilka aldrig kommit till läkarnes kännedom.

Efter som den vid sjukhuset S:t Görän i Stockholm anordnade afdelning för ljusbehandling enligt Finsens metod egentligen och i första hand vore afsedd för patienter, tillhörande Stockholms kommun, hade medicinalstyrelsen ansett nödvändigt att, för besvarande af den nådiga remissen, hos Stockholms stads hälsovårdsnämnd anhålla om yttrande, huruvida lupuspatienter från annan kommun än Stockholm skulle kunna mottagas till ljusbehandling vid sjukhuset S:t Görän samt i sådant fall

till hvilket antal om året och på hvilka villkor dylika patienter kunde mottagas. Till svar därå hade hälsovårdsnämnden meddelat, att patienter äfven från landsorten hittills fått mottagas till behandling vid sjukhuset, i den mån utrymmet sådant medgifvit och patienter från hufvudstaden icke behöft blifva därpå lidande. I hvilken utsträckning tillfälle till dylik behandling äfven framdeles skulle kunna beredas patienter från landsorten, hade emellertid nämnden svårt att med bestämdhet angifva, enär detta komme att blifva beroende dels af tilloppet af sjuka från hufvudstaden, dels ock därpå, huruvida anstalten kunde komma att i större utsträckning än hittills tagas i användning för behandling äfven af andra hudsjukdomar än lupus, och hvarvid sjuka från Stockholm naturligtvis borde företrädesvis komma i åtnjutande af hjälp. Ville man emellertid söka grunda sig ett omdöme i detta afseende på erfarenheten från den tid, anstalten varit i användning, och utginge man därvid från förhållandena, sådana de hittills utvecklats, ansåge nämnden anstalten kunna beräknas vara i stånd att från främmande kommuner årligen mottaga till ljusbehandling ett antal af omkring 50 lupuspatienter med en antagen behandlingstid af tre månader för hvarje patient. Hvad kostnaden för behandling af patienter från främmande kommuner beträffade, vore afgiften bestämd att tillsvidare utgå med 80 kronor för första månaden och 70 kronor för hvarje därpå följande månad.

Vidare hade medicinalstyrelsen hos »Finsens Medicinske Lysinstitut» i Köpenhamn gjort förfrågan, huruvida lupuspatienter från södra Sverige möjligen skulle kunna mottagas till behandling vid detta institut, och hade öfverläkaren vid ljusinstitutet förklarat, att hinder därför icke mötte samt att afgiften i så fall vore 70 kronor för första månaden och 60 kronor för hvarje därpå följande månad, hvarjämte meddelades, att plats kunde för patienterna beredas i något af de under institutets kontroll stående pensionat för ett pris af 35 à 40 kronor i månaden.

Vid sina beräkningar öfver kostnaden för lupuspatienternas behandling vid ljusinstitut hade medicinalstyrelsen emellertid endast tagit i betraktande de sannolika kostnaderna för patienternas vård och underhåll i Stockholm.

Kostnaden ensamt för behandlingen vid sjukhuset S:t Göran skulle enligt Stockholms hälsovårdsnämnds anbud i regel komma att uppgå till 220 kronor för hvarje patient från landsorten. Därtill komme emellertid för dessa patienter dels resekostnaderna från landsorten och tillbaka, dels underhållskostnaden under vistelsen i Stockholm. De först-

nämnda kostnaderna eller resekostnaderna ställde sig naturligtvis högst olika, allt eftersom patienten vore boende i närheten af eller mycket afärgset från hufvudstaden, men torde dock, därest ett medeltal skulle angifvas, icke behöfva beräknas till mer än 40 kronor per person efter biljett å järnväg III klass. Beträffande underhållskostnaden syntes nog utgifterna för bostad och kost i Stockholm icke kunna beräknas för en lupuspatient till lägre summa än 2 kronor per dag, hvilket för en behandlingstid af 3 månader skulle betinga en utgift af 180 kronor. Sammanlagda kostnaden för patienternas vård skulle alltså i medeltal uppgå till ungefär följande belopp:

resa till och från behandlingsorten	kr.	40
bostad och kost.....	»	180
behandling.....	»	220

Kronor 440

Därest högsta antalet patienter, som Stockholms stads hälsovårdsnämnd antagit kunna från främmande kommuner mottagas till ljusbehandling vid S:t Görans sjukhus, eller 50, årligen begagnade sig af möjligheten att erhålla vård vid anstalten på bekostnad af allmänna medel, skulle alltså enligt de gjorda beräkningarna årliga totalkostnaden därför komma att belöpa sig till ungefärligen 22,000 kronor. Men dels syntes icke rimligen kunna förutsättas, att alla de 50 patienter, som årligen skulle kunna från landsorten mottagas till ljusbehandling, komme att utgöras af medellösa, dels syntes, med hänsyn till det approximativt beräknade antalet befintliga lupuspatienter i landsorten, svårligen kunna antagas, att så många sjuka som 50 om året skulle kunna begifva sig till hufvudstaden för att där genomgå den långvariga kuren. I betraktande af dessa omständigheter syntes nog antalet understödssökande kunna något reduceras och — ehuru omöjligt vore att på förhand fastslå, huru många anmälningar från lupuspatienter skulle inkomma — till en början beräknas till endast omkring 30 om året, vid hvilket förhållande totalkostnaden för dessa patienters behandling och vård m. m. skulle komma att uppgå till en summa af ungefär 13,200 kronor om året.

Enligt den princip, som af Riksdagen i dess skrifvelse uttalats och som äfven medicinalstyrelsen af skäl, som förut angifvits, för sin del funne riktig, borde emellertid endast en del af kostnaderna för de medellösa lupusjukas behandling enligt Finsens metod bestridas af statsverket, medan återstoden skulle betalas af vederbörande kommuner

eller landsting. Lämpligast och mest öfverensstämmande med föreskrifterna i gällande förordning angående fattigvården syntes fördelningen af kostnaderna, enligt medicinstyrelsens åsikt, böra så ske, att staten bestrede kostnaden för själfva behandlingen vid ljusinstitutet, under det att vederbörande kommun eller landsting bekostade patientens resa från och till hemorten samt underhåll under behandlingstiden. Vid sådan fördelning af kostnaderna skulle totalutgiften för statsverket belöpa sig till omkring 6,600 kronor och ett statsanslag, lämpligen afrundadt till 7,000 kronor årligen, antagligen vara tillräckligt för behovet. Skulle det efter vunnen erfarenhet befinnas, att denna anslagssumma vore för liten, syntes icke några hinder förefinnas, att framdeles få densamma ökad, då Riksdagen uppenbarligen ställt sig synnerligen välvillig gent emot det väckta förslaget om statsunderstöd för medellösa lupuspatienters behandling enligt den nya ljusmetoden.

Beträffande villkoren i öfrigt för att komma i åtnjutande af det ifrågasatta understödet, syntes det böra föreskrifvas, att ansökan därom jämte anmälan om patientens önskan att blifva behandlad vid befintligt ljusinstitut borde till den myndighet, hvilken erhöle i uppdrag att förvalta anslagsmedlen, ingifvas, åtföljd af bevis från vederbörande fattigvårdsstyrelsens ordförande, att fattigvårdsstyrelsen åtagit sig alla kostnader för den sjukes resa från och till hemorten samt för hans bostad och kost under den tid behandlingen varade, äfvensom af läkares intyg rörande patientens sjukdom och hans tillstånd i öfrigt. Af flera skäl syntes med dylik anordning medicinalstyrelsen vara bäst ägnad att förvalta ifrågavarande anslagsmedel äfvensom att i de särskilda fallen besluta rörande de ingifna ansökningarna, synnerligast som styrelsen lättast torde vara i tillfälle att på grund af läkarebetygens innehåll bedöma patienternas behof af snar vård samt att med vederbörande föreståndare för ljusinstitutet uppgöra om mottagande af de anmälda understödstagarna. I så fall syntes äfven utbetalningarna af kostnaderna för behandlingen vid ljusinstitutet böra ske direkt från medicinalstyrelsen efter ingifven räkning från institutet, sedan densamma granskats och befunnits i öfverensstämmelse med styrelsens beslut i hvarje särskildt fall och med iakttagande, att kostnaden icke öfverstege den med ljusinstitutet öfverenskomna afgiften.

Det synnerligen behjärtansvärda i det ändamål, hvarför statsunderstöd här ifrågasattes, synes mig ligga i så öppen dag, att det ej be-

höfver vidare framhållas. För öfrigt tillåter jag mig därutinnan hänvisa till Riksdagens skrifvelse i ämnet samt motionärernas och medicinalstyrelsens utredning. Det torde väl ej heller råda någon tvekan om billigheten däri, att staten i detta fall lämnar det bidrag, som kan erfordras för ändamålet vinnande. Efter hvad som framgår af medicinalstyrelsens kostnadsutredning, mot hvilken jag icke har någon erinran att göra, skulle dessutom ett jämförelsevis mycket ringa statsanslag för närvarande vara nog för att i de fall, för hvilka det beräknats komma till användning, rädda de medellösa, som drabbats af denna särskildt pinsamma och förödande sjukdom.

Den fördelning mellan staten å ena, och landsting eller kommun å andra sidan, af kostnaderna för en lupuspatients botande, som styrelsen föreslagit, har äfven synts mig riktig. Därigenom komme statens bidrag att blifva bestämdt och lika för alla, som blefve delaktiga däraf, och de öfriga kostnaderna, som växla allt efter boningsortens belägenhet i förhållande till anstalten, skulle såsom sig bör vidkännas af dem, hvilka den sjukes omvårdnad åligger. Det låter emellertid härvidlag tänka sig, att den del af kostnaderna, som icke bestredes af statsmedel, skulle äfven i annan ordning än, såsom förutsatts, uteslutande genom bidrag från landsting eller kommun kunna anskaffas åt den sjuke. Äfven för sådana fall bör, enligt min åsikt, rätt till delaktighet af statsunderstödet kunna påräknas, alltid dock under förutsättning, att den sjuke själf är medellös.

Ehuru medicinalstyrelsen vid sina beräkningar närmast utgått från behandlingens förläggande till ett sjukhus i Stockholm, bör naturligtvis möjligheten att för enahanda vård jämväl å annan anstalt, där samma behandling förekommer, erhålla bidrag af statsmedel icke vara utesluten mot iakttagande af de villkor därför, som nu uppställts.

De närmare bestämmelser, som erfordras rörande anslaget förvaltning och utbetalandet af bidragen därifrån och hvilka synas mig kunna gå i den riktning medicinalstyrelsens utlåtande angifver, torde jag framdeles få underställa Kungl. Maj:ts pröfning.»

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställde departementschefen om aflåtande till Riksdagen af förevarande proposition.

Under återopande af hvad statsrådsprotokollet i ärendet innehåller, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förvarande proposition, må på extra stat för år 1905 under riksstatens sjätte hufvudtitel anvisa ett anslag af 7,000 kronor att enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar, användas till bekostande af behandling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa, med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten, under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommun eller annorledes bestrides det belopp, som erfordras för patientens resa fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, äfvensom för hans underhåll, så länge behandlingen varar.

Stockholm den 12 april 1904.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
